СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 196. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 24. серпня, 1926. VOL. XXXIV. No. 196. Jersey City, N. J., Tuesday, August 24. 1926. THREE CENTS

В МЕКСИКО ПРИХОДИТЬ ДО ПОРОЗУМІННЯ МІЖ УРЯДОМ А ЕПИСКОПАМИ

МЕКСИКО, 22. серпня. — Послідна неділя перейшла в повнім спокою. Була це перша спокійна неділя від часу вибуху конфлікту між католицькими епископами а урядом. В цілім краю говорять загально, що вістре конфлікту зломане. Вносять це по стейтменті епископату, який подає, що конференция епископів з президентом Каесом випала вдоволяючо. Президент заявив, що реґістрація священиків має тільки адміністративний характер. Супроти цего, заявляє епископат далі, нема причини, щоби далі припинювати богослуження. Епископат не відступає від свого домагання зміни конституції, але буде стреміти до цего вказаною Каесом законною дорогою. Епископат твердить, що він ставиться льояльно до влади і не позвав ніяких кроків, які зміряли би до інтервенції в конфлікті з боку чужої держави.

Властиву заслугу в зближенню епископів з президентом Каесом приписують сеньорови Местрови і сеньорови Леґоретта, які є близькими приятелями архиепископа Морі і президента Каеса.

РЕСПУБЛИКАНСЬКА ПАРТІЯ НЕ МОЖЕ ЗНАЙТИ КАНДИДАТА НА ГОВЕРНОРА.

ПОЛ СМИТС, Н. Й., 22. серпня. — Нюйорські республиканці відбувають раз-у-раз конференції з през. Кулиджом що до вибору кандидата на говернора нюйорського стейту. Ціла біда в тім, що треба знайти не тільки відповідного чоловіка, але й такого, щоби не був надто „сухий", бо Ню Йорк вважають за „мокрий". Кулидж не висказався особисто за ніяким кандидатом. Найбільші шанси має Чарл Гиллес і судя від Супрім Корту Джеймс Рропсей.

БЕРУТЬСЯ ДО НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 22. серпня. — Заприсяжено нових 40 цлових урядників, які будуть вжиті до патролювания за пачкарами алькоголю. До їх диспозиції віддано 8 спеціяльних суден, які спроваджено з Дітройту.

ЗГИНУЛИ ПРИ ЗУДАРЕННЮ АВТОМОБІЛЯ З ПОЇЗДОМ.

СЕНТРАЛ АЙЛІП, Л. Ай., 22. серпня. —Мисс Елизабет Друммонд, літ 19 і її сестра Дорота, літ 16, згинули на місци, коли їх автомобіль вдарив в переїзджаючий експрес, що їхав з Ріверґед до Ню Йорку з скорістю 50 миль на годину. Обі сестри є дочками богатого нюйорського брокера Говарда Друммонда. Нещасте треба приписати цему, що поїзд був спізнений о пів години. Нещасні жертви, які добре знали рух поїздів, не надіялися його і тому їхали на перехрестю з повною скорістю.

В СПРАВІ ВИЗИСКАННЯ СИЛИ ВОДИ.

ПОЛ СМИТС, Н. Й., 22. серпня. — Овен Д. Юнг, евентуальний кандидат на президента, конферував з през. Кулиджом в справі визискання ріки св. Лаврентія для нюйорського стейту. Він заявив, що пертрактації стейту з урядом провінції Онтеріо поступають та що визискание водяної сили принесе велику користь Канаді і нюйорському стейтови. Юнг заявився за пляном говернора Смита, щоби переведення цеї акції передати публичній корпорації. За те розділенням і продажею водяної сили мала би на його думку заінятися приватна корпорація, бо в цей спосіб господарка буде більш економічна.

ТЕКСТИЛЬНИЙ СТРАЙК В РУКАХ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК, 22. серпня. — Текстильний страйк входить в 31-недільну фазу. Виглядів на його закінчення нема. Дальше його ведення перебирає в свої руки американська Федерація Праці. Сенатор Бора прислав телеграму, в якій взиває страйкарів видержати на своїм становищі. Загально думають, що зміна в страйку може прийти допера з поворотом сенатора Бори.

ХОЧУТЬ ОБІХАТИ ПОЛУДНЕВУ АМЕРИКУ.

ВАШИНГТОН, 22. серпня. — 5 воєнних аеропланів пускається в дорогу з Сейнт Ентонію, щоби обїхати довкола Полудневої Америки. Дорога буде виносити 16,000 миль.

І ТІЙ ЗАХОТІЛОСЯ ЩЕ ПОШЛЮБНОЇ ПОДОРОЖІ.

ПЕРІС, Миссурі, 20. серпня. — Купід вдарив в серце 72-літної Луції Ґрінуп і вона як „зима" вийшла заміж за „весну", 26-літного Лютра Себастіяна. Молода думає тепер тільки над тим, кудиб то їм вибратися в пошлюбну подорож.

ТАКИ ЗЛОВИЛИ.

ДІТРОЙТ, МИШ., 20. серпня. — Поліція приловила Чарла Геррлінґа, книговодчика в банку в Стейтен Айленд, який тому кілька місяців спроневірив більшу суму гроша і зник без сліду. Приловлено його, коли кешував в банку чек.

ВЖЕ ЇЙ ДОСИТЬ АРТИСТИЧНОЇ КАРІЄРИ.

НЮ ЙОРК, 20. серпня. — Мисс Розамунд Пиншов, братаниця пенсилвенійського говернора, яка запалила до сцени і виступала в драмі „Чудо", інсценізованій Максом Райнгардом, як монахиня, вернула назад до Америки та заявила, що сцена вже їй надаїла.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР ІМ. ОЛ. КОШИЦЯ В ФИЛАДЕЛФІЇ.

Осінний сезон між українською кольонією в Филаделфії починається концертом Українського Хору ім. Ол. Кошиця, який відбудеться в суботу 11-го вересня 1926 в Українській Галі, 849 Fanklin St.

В концерті беруть участь такі співаки, як Шандровський і другі. Можна сподіватися, що українська публика з Филаделфії і околиці винесе гарне враження з концерту, бо хор приготовлявся через ціле літо до свого виступу, хоч як горячо було. Оголошення про концерт слідують пізнійше.

ПЕРЕКИДКИ НА БІК РУМУНІЗАТОРІВ.

Львівське „Діло" містить в одному з останніх чисел допис Буковинця з Чернівців, що змальовує ту політичну й психольоґічну атмосферу, яка панує тепер на Буковині. Особливо цікаві факти, подані дописувачем про настрій свідомих українських верств, що останніми роками — під впливом Румунії — значно відмінився. Раніще — за думкою дописувача — розвій української національної думки відбувався за напрямом пана посла від Буковини до Відня Василька. „А політика пана Василька і його людей була така: приєднувати людей для себе і для української ідеї при помочі посад і синекур. Будь Українцем — казали вони — а станеш директором, професором, суддею, то-що. Коли прийшла инша влада, то 95% тих людей або відразу перейшло до державної нації, або станули на невтральнім, вичікуючім становищі. Перед війною було прим. коло 150 православних попів, що признавалися до Українців, а тепер їх можна почислити на пальцях руки! Подібно сталось і з учителями та всякими урядовцями. А навіть між т. зв. незалежною інтеліґенцією поробилися поважні видоми... На місце вступило свідоме українське міщанство".

НЕВДАЛЕ ВІЧЕ П. П. С. У ЛЬВОВІ.

На неділю, 27. червня ц. р., скликала ППС. віче, на якому промовляв пос. Гавзнер. Його промови майже ніхто не слухав, бо потворилися численні гуртки, які відбували на власну руку наради. Навіть найзавзятіші донедавна прихильники П. П. С. висказували голосно своє невдоволення ізза її політики. За резолюціями не голосувало більше, як 50 осіб. Пепесівська боївка співділала явно з дефензивою при арештованні цих, що розкидали комуністичні летючки, та тих, що нельояльно прискореному покінченню віча співали Інтернаціонал замісць „Czerwonego". Замірений похід не відбувся, а бувби покінчився побиттям пос. Гавзнера обуреними робітниками, колиб його не була взяла в оборону піша і кінна поліція, яка підчас роблення „порядку" скатувала богато невинних осіб, а много заарештувала.

ПРОТИ НАСИЛЬСТВА НАД БЕСАРАБІЄЮ.

Комітет по обороні жертв білого терору на Балканах разом з Комітетом Бесарабців влаштував величезні протестаційні збори в Парижі проти режіму окупації і румунізації Бесарабії. Промовці один за одним виходили на трибуну (Жан Лонґе, Анрі Барбюс, Ціпян Кутуре, Поль Луї і инші), представники культурної французької публичности, змальовували картину страхіть і терору, що за влади Румунії розців на Бесарабії.

Резолюція, яку одноголосно приняли величезні збори, ганьбить перед усім культурним світом режім Румунії, що шляхом надмірних податків, терору і т. ин. приводить Бесарабію до голоду, злиднів та політично-соціяльної неволі. Ціль, яку ставлять собі нинішні володарі Румунії — говориться в тій резолюції — є „за всяку ціну румунізувати Бесарабію, цебто винищити українські, російські та еврейські елементи через масові вбивства, голод та насильну кольонізацію краю. Таким шляхом вони надіються здійснити висловлену одним із них (румунізаторів) думку — побачити „Бесарабію без Бесарабців". Збори підносять свій голос за плебисцит для населення Бесарабії, що само має вирішити свою долю.

СПРОБА ВИНИЩИТИ З КОРІННЯМ РУХ УКРАЇНСЬКИХ ТРУДЯЩИХ МАС.

За відомостями сіґуранци в північній Буковині викрито величезну боєву організацію. В хаті інваліда Клейчука знайдено українську друкарню, недозволену, протиурядову літературу, прапори; у селянина Авсрайчука зброю, муніцію, то-що. Арештовано декілька десятків людей. Управлителями організації, що за відомостями сіґуранци мала сітку по всій Буковині, а також і по Бесарабії, повідомлення називає українських інтеліґентів. Що дня нові арешти і труси по кватирах, особливо серед черновецьких Українців.

ЗЛОДИЙСТВА БЕЗ КІНЦЯ.

Львів поволі американізується. У білий день, підчас обіду, вломники ввійшли до мешкання на II-ім поверсі у „Пасажі Міколяша", де живе молодий лікар д-р Аксельрад, який звичайно в цій порі йшов з жінкою на обід до ресторану. Злодії забрали дорогоцінні килими та футра вартости 25.000 зол. Цьогож тижня вломились злодії до мешкання інж. Скурського на пл. Різні і забрали перстені та ковтки вартости 500 зол.. Слідча поліція одержала інформації, що злодії збираються в лісі на Погулянці і там справді у ночі перехопили вломника Копистянського, який 2 тижні тому втік з дрогобицької вязниці, і другого Тарчинського, який не мав права жити в Польщі. У звязку з иншим вломом поліція на підставі дактильоскопічних знимок арештувала ще двох злодіїв, записаних в її аналах.

УКРАЇНСЬКІ АВЕРЕСКАНЦІ НА ПОЧЕСНИХ РОЛЯХ У РУМУНСЬКИХ ВЕЛИКОДЕРЖАВНИКІВ.

Перша сесія новообраного румунського парляменту показала наочно тим, хто має хоч на один цент політичного розуму, до чого придалися українські аверескансі з Буковини в парляментсько - олігархічній комбінації Румунії. Угода, що її взяли п.п. Лукашевичі, Лисан, Велигорський і Смеречинський з офіціяльно-румунськими аверескансами, була і є лишень хитрим вибриком передпарляментської гри румунських окупантів.

За відомостями черновецької „Хліборобської Правди" вплив буковинських аверескансців у Букарешті незначний. Це виявилося при затвердженні парляментського мандату відомого покруча-великорумуна Ністора, що його затверджено проти їхньої волі; виявилося також при заходах до скасування хліборобського мандату в Радівцях, і в инших фактах. Одним словом: „пошилися в дурні" наші буковинські аверескансці; румунський пан використав їх на виборах, а потім і не признається до знайомства з ними. З другого-ж боку тяжкувато стає репрезентувати Буковинців після аверескансьних комбінацій. Та на думку „Хліборобської Правди", це „очевидно не стримає цих панів твердити, що вони є одинокими представниками українського народу".

СПІЛКА „ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА" И ПРОСТИТУЦІЇ.

Посли до чеського парляменту Крисяк, Кубічко і товариші цими днями внесли в парляменті до міністрів внутрішніх справ, шкільництва та народньої освіти й соціяльного забезпечення інтерпеляцію, що справила надзвичайну сензацію в громадських і політичних колах. Інтерпеляція та говорить таке:

„Маємо в руках докази про це, що поліційні органи в Пряшеві вибирають від власника дому ч. 2—4 в Купальній вулиці по 30 чеських корон за кожну проститутку, замешкалу в названому домі. Гроші ці є призначені, як це видно по примітках на потвердженнях та висказах власника дому, на користь чесько-словацькому Червоному Хрестови та Словенській Матиці.

„Мимо цього вибирають ще ці-ж самі поліційні органи, а іменно асистент Ковач, за згодою поліційного комісаря д-ра Штевонка за тиху згоду проституції місячно 100 ч. К., котрі то гроші вибирають теж на користь чесько-словацького Червоного Хреста та Словенської Матиці".

Дальше інтерпелянти-посли запитують, чи є якісь такі закони, котрі дозволяли-б то робити, і чи накажуть панове міністри покарати винних.

—o—

БЕЗКРОВНА РЕВОЛЮЦІЯ В ГРЕЦІЇ

АТЕНИ, 22. серпня. — Генерал Ґондиліс при допомозі армії, фльоти і провінціональних гарнізонів скинув правительство диктатора Панґальоса і взяв в посідання всі урядові будинки. Президентом республики проголошено адмірала Кондуріотіса. Диктатора Панґальоса арештовано в Спетсе і відвезено на воєнним кораблі Перґамос до Атен. Вірні Панґальосови війска розоружено.

Генерал Ґондиліс видав декларацію, в якій він зазначує, що покличе до уряду коаліційне міністерство, а сам буде стояти на чолі революційного уряду так довго, доки не будуть переведені свобідні вибори.

Цілий той переворот відбувся в ночі. Жертв не було ніяких.

В ПАРИЖІ ОСТАЛО 3,000 АМЕРИКАНЦІВ БЕЗ ЦЕНТА.

ПАРИЖ, 22. серпня. — Париська газета „Квотідієн" подає, що в Парижі перебуває під сю пору 3,000 Американців-туристів, які витратили тут всі гроші на забави, а тепер не мають за що вернути до дому. Шукають за роботою, щоби заробити на подорож, але й тої знайти не можуть.

ЗАКРУТИЛАСЯ ЙОМУ ГОЛОВА ВІД ПРЕМІЄРІВ.

ПАРИЖ, 22. серпня. — Кажуть, що марокканський султан мав найбільшу біду з французькими премієрами. Етикета наказувала йому слати телеграми до уряду з подякою за ту гостинність, яку він зазнав у Франції. Нагод до тих подяк було богато. А що він не визнавався добре в премієрах, то йому все піддавали. Раз слав Бріяндови, раз Ерріо, а раз обом відразу, бо не знав, хто з них є премієром. А коли прийшов Поанкаре, то вислав йому подяку вже з Фезу в Марокко і відотхнув, що не мусить мучити свою память все новими іменами.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ БАНКИРА.

ДОВІЛ, Франція, 22. серпня. — В трувільским шпитали помер полковник Герман Гарес, президент банкової філії Морґана в Парижі. Смерть наступила в кілька годин, як він впав з коня, граючи в поло. Кінь вдарив його копитом в голову; Гарес стратив відразу притомність і так помер.

Кілька літ тому взад згинула в подібний спосіб його дочка, яка впала рівно'ж з коня на ловах і смертельно потовклася.

ПІДОЗРІВАЮТЬ ІТАЛІЮ В ГРЕЦЬКІМ ПЕРЕВОРОТІ.

БІЛГОРОД, 22. серпня. — Повалення генерала Панґальоса викликало тут велике замішання з приводу того, що Югославія була в дуже добрих зносинах з Панґальосом і по тій причині заключила з Грецією дуже корисний для Греції мир. Загально думають, що переворот в Греції спричинила Італія, яка підкопує всюди впливи Югославії.

ІЗ КАНДИДАТІВ ХОЧЕ ПЕРЕПЛИСТИ КАНАЛ.

БУЛЬОНІЯ, Франція, 22. серпня. — Аж 13 пливаків зібралося на березі моря, щоби пустится переплевати англійський канал. Високі філі та мрака не дали їм одначе спромоги виконати замір.

СКІЛЬКИ ЖИДІВСЬКИХ РОБІТНИКІВ НА УКРАЇНІ.

МОСКВА, 21. серпня. — Рада української трейд-юнії подає, що на Україні працює на один мілон нежидівських робітників 127,000 жидівських, які становлять отсим 12.6% всього зареєстрованого робітництва. Найбільше жидів працює в кравецтві, кушнірстві і т. п.

ВЖЕ НЕ ДОВІРЯЮТЬ ФРЕНКОВИ ПОВЕРОВИ.

ЛОНДОН, 22. серпня. — „Ди Реферрі", недільна лондонська часопись, яка держала сторону Френка Повера в справі адмірала Кіченера, подала, що вже більше не вірить його сензаціям і тішиться, що уряд знайшов домовину порожною.

НЕ ЗГОДЯТЬСЯ НА НОВУ МОРСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ПАРИЖ, 21. серпня. — В урядових кругах заявляють, що Франція не возьме участи в евентуальній новій конференції, яку хоче скликати до Вашінґтону президент Кулидж в ціли дальшого розоружения на морі. Франція каже, що на такій конференції держала би Америка разом з Анґлією і вони обі притиснули би Францію до муру.

ВУГЛЕВОМУ СТРАЙКОВИ ТАКИ НЕМА КІНЦЯ.

ЛОНДОН, 22. серпня. — Здавалося, що вже туй-туй прийде до замирення, яке принесе конець вуглевому страйкови, що йде по нервах вуглекопів і цілого населення, але вісти ті були передчасно радостю. Переговори знова розбилися.

ФІНАНСИ ІТАЛІЇ ПОПРАВЛЯЮТЬСЯ.

РИМ, 20. серпня. — Новий фіскальний рік впав для Італії дуже добре, бо приніс надвишку на 84,000,000 лірів, хоч в тім часі видано 21,000,000 лірів на поправу залізниць. Публичні довги зменшилися о 1,500,000,000 лірів.

ПЛЯН ДОСА ВИНЕН ЗАЛІЗНИЧІЙ КАТАСТРОФІ.

БЕРЛИН, 20. серпня. — Комуністи скидають вину за страшну залізничу катастрофу на лінії Берлин-Кольонія на плян Доса, який повикидав зі служби богато урядовців. Колиб було достаточно залізничої служби, така катастрофа була би неможлива, бо було би кому сконтролювати дорогу.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

І КЕММЕРЕР НІЧОГО НЕ ПОМАГАЄ

Виходить на таке, що американські експерти з професором Кеммерером на чолі поможуть Польщі стільки, що вмерлому кадило. Друга подорож Кеммерера скінчиться таким самим фяском, що й перша. Тільки це друге фяско буде мати далеко гірші для Польщі наслідки, як попередне. Бо дав собі раду Кеммерер вже з ріжними краями і ріжними буджетами, а з Польщею не може. І хоч він вголошував за першим і другим разом прекрасні промови, хоч представив чужосторонній пресі на величавих бенкетах богацтва Польщі, хоч був певен її сили і могучости, то в дуже короткім часі таки сам переконався на власні очи, що він тут нічого не вдіє. Відіде з тим, з чим приїхав. Скарбови польському не поможе, а тільки забере з бідної польської каси свою належитість та діети для своїх помічників. А Польща покотиться далі у ще більшу фінансову пропасть. І инакше воно бути не може.

Бо ось проф. Кеммерер ще й не відїхав, а вже польська преса атакує зі всіх боків міністра фінансів Клярнера, який є головним прихильником реформ Кеммерера. Вже навіть розійшлися півурядові поголоски, що Клярнер вніс свою резиґнацію. А Клярнер визначний банкир і фінансовий знаток. Він то підніс перший справу долярового банку в Польщі, який мав би вдержати курс польської валюти. Вже відбувалися навіть наради в справі того банку, вже розтрублено по світі, що той банк є, а тепер доносять, що переговори таки не довели до нічого.

Уступлення міністра фінансів Клярнера відбирає всяку надію на переведення реформ, пропонованих проф. Кеммерером. Клярнер був той, що з впливових людей одинокий підтримував Кеммерера щиро, бо преса та ріжні ґрупи виступають проти американських експертів. Проти Клярнера виступили тепер соціялісти, прихильники Пілсудского, себто ті самі, що його покликали на міністра. Атак, звернений проти него, є атаком проти американських експертів. Всі його так розуміють, хоч про те не пишуть отверто в пресі, бо не хочуть дразнити заграничної опінії. Зате виразно преса підносить, що Польща не потребує ніякої кураторії, ніяких порад з боку чужинців, бо вона сама має доволі здібних людей, які вже дадуть собі зі всім раду.

Така то отже судьба американської місії, що вибралася спасати Польщу. Треба буде тепер довго ждати, заки відважиться хто другий брати на себе такий важкий обовязок, як ратування Польщі. Та Польща платить за ради добре в долярах, дає смачні обіди, то може таки знайде ще нових дорадників. Вислід тих нарад все один і той сам. По них Польща тільки падає в ще один новий хаос. На такий то вислід заноситься і тепер. Бо жнива минули. А жнива одинокий ратунок для польських фінансів. Пора вивозити збіже. А тут нема де. Досі вивозили найбільше до Німеччини, але тепер годі, бо ще не скінчені переговори в справі торговельного договору. Біда отже на всі боки.

Не диво, коли з тої біди прийшли до того переконання, що треба вибити клин клином і пішли на лонч до американського посла Стетсона. Пішов проф. Кеммерер, пішли експерти, пішов міністер Кляренер і другі. На тім лончі скінчиться таки ще й та санація польських фінансів.

АМЕРИКА І СОВІТИ

Потрясення, які відбуваються у нутрі комуністичної партії, відбилися відгомоном і в Америці. В вашинґтонських кругах зачинають на серіо думати про те, що наближається хвиля, коли треба буде розвязати остаточно квестію взаїмних відносин між Америкою а совітами. Безпосередним приводом до того було усунення Каменева від впливів і влади. Його, а головно Зіновева, вважав уряд як таких, на яких ніякий уряд не може покладатися, бо вони ніякої умови не додержуть, а мріють тільки про світову революцію. Тепер же політика Сталіна змагає до того, щоби таки наладнати відносини до других держав, без яких фінансової допомоги совіти не можуть ніяк економічно піднестися. Сталін відомий ще й з того, що він принціпіяльно не противиться зворотови давних довгів. Він тільки хоче протиставити їм совітські претенсії до аліянтів. База до пертрактацій отже є. Тому й не диво, що у Вашинґтоні думають над справою визнання совітів. Тимбільше, що на таке визнанне напирають американські капіталісти, які в цій справі вже тепер заінтересовані, або щойно думають про евентуальний совітський ринок збуту.

Сталін є горячим приклонником введеної ще Леніном нової економічної політики, яка відчиняє широке поле приватному капіталови і приватній ініціятиві. Він бачить в тій політиці одиноке спасення для совітів. Тому то розігнав він всіх тих, що були навіть стовпами комунізму, бо бачив, що їх політика, яка була може добра на початках, може довести тепер совіти до упадку. Оскільки Сталін вдержиться при своїм, совіти ввійдуть в нову фазу, для якої характеристичним буде: приватний підприємець, приватний капітал і приватна ініціятива. В тім случаю не буде вже ніякого страху для американських капіталістів. Тоді й Америка не буде боятися визнати совіти.

ПІСЛЯ СМЕРТИ ПЕТЛЮРИ

ПРОДОВЖЕННЯ ПЕТЛЮРІВСЬКОЇ ОРІЄНТАЦІЇ НА ПОЛЬЩУ.

I.

Траґічна смерть Петлюри і обвинення, яке кинув на нього його убийник для виправдання свого вчинку, спричинили, що українська преса замість обєктивного розсліду політичної ролі Покійного в ріжних періодах його життя звернула увагу головно на те, що Покійний був представником української державної ідеї та що несправедливе обвинення його в жидівських погромах ображає весь український нарід. І чим далі, в розгарі полеміки з жидівською пресою, відходили в тінь ті риси політики Покійного, які за його життя викликали гостру критику, і його постать виросла на найбільшого національного героя з недавньої боротьби за українську державність, якому повинен поклонитися цілий нарід.

Очевидно, така оцінка Петлюри не відповідає історичній правді. В життю Петлюри були ріжні періоди громадської діяльности: Петлюра як діяч Революційної Української Партії й опісля Української Соціяльно-Демократичної Робітничої Партії, — Петлюра як український публіцист і редактор „Украинской Жизни", — Петлюра як один з орґанізаторів українських військових зїздів і ґенеральний секретар військових справ в Українській Центральній Раді, — Петлюра як один з орґанізаторів повстання проти гетьмана, — Петлюра як член Директорії і Головний Отаман, — Петлюра як голова Директорії, — в кінці Петлюра — як одинокий держитель тої влади, якої носителем була Директорія.

В усіх тих періодах роля Петлюри була ріжна. Тут вистане зазначити, що на перше місце вибивається він аж в двох останніх, коли він стає головою Директорії. Та був се рівночасно період розвалу Директорії, упадку тої державної форми (Української Народньої Республики), яку вона представляла. Петлюра не утворив нічого відновлюючого (чи можна було утворити — се инше питання), тільки вир розпаду втягав його в себе що-раз сильнійше. В тім вирі і зродилася його орієнтація на Польщу, — орієнтація, яку в його положенню можна зрозуміти, але вже важче оправдати, а вже ніяк не можна вихвалювати і продовжувати.

Можна вірити, що Петлюра все те робив тому, бо вірив, що тим шляхом вратує ту форму української державности, яку вважав єдино правильною, і можна схилити голову перед памяттю людини, яка весь вік у найліпшій вірі працювала для України і за свою працю понесла траґічну смерть.

Але се ще зовсім не значить, що треба поклонятися перед політикою Петлюри, вважати його найбільшим чи навіть єдиним представником ідеї української державности і держатися далі його політики як заповіту для цілого українського народу.

Наполеон був безперечно одною з найбільших постатей історії і на вид його нагробника переймає вас дрощ побожности перед його памятю. Одначе се не значить, щоб ми мусіли поклонятися перед його політикою і вважати її заповітом для грядущих поколінь.

Що більше, можна схилити голову і перед політичним противником і навіть ворогом, коли він був людиною великою і доброї віри.

Траґічна смерть Петлюри і кинене на нього обвинення спричинили, що відійшло в тінь те з його діяльности, що було найсумнійше, найшкідливійше. Відійшло в тінь також те, що Петлюра власне тоді стояв на найвиднійшім місці, коли творилося те найсумнійше і найшкідливійше.

Очевидно, що українські ґрупи, преса, діячі ріжних напрямів похилили голови перед памятю Петлюри, — се зовсім не значило, що вони те найсумнійше і найшкіливійше вважають його політичним заповітом, який треба виконувати далі. Ні, — се значило, що вони се відсувають в тінь ради тої любови і праці для України, яка виповняла життє Покійного.

Одначе — помер Петлюра, але остали „Петлюрівці", себто його політичне окруження з останнього сумного і шкідливого періоду його діяльности.

На місце Петлюри його політичне окруженнє вибрало „Головою Директорії і Головним Отаманом війська Української Народньої Республіки" п. Андрія Левицького, найблищого співробітника Петлюри з періоду польської орієнтації, того, який зложив відому варшавську декларацію з 4. грудня 1919 р. про зречення українських земель в користь Польщі.

Хоч на еміґрації, хоч тільки представник минулого, Петлюра все таки міг носити титул Голови Директорії і Головного Отамана, бо той титул походив з того часу, коли Директорія була державною владою Української Народньої Республики, затвердженою Трудовим Конґресом. Але звідки приходить до того титулу п. Андрій Левицький? Звідки приходить надавати той титул одна політична ґрупа, хоч-би вона була й більше численна ніж політичне окруження Петлюри й не жила на еміґрації?

Вже сама особа п. Андрія Левицького дає запоруку, що він буде продовжати політику Петлюри з періоду польської орієнтації. Свідчать про се й політичні виступи його політичних однодумців, які в Варшаві проголошують польсько-українську приязнь і мріють про новий похід на Київ під проводом Пілсудского.

Чи не була се траґедія для памяти Петлюри, що над його домовиною віддавали йому честь як союзникови Польщі представники польського уряду, того уряду, який гнете 8 міліонів Українців на їх прадідній землі, з якої хотів би стерти навіть імя українське?!

Тепер політичне окруження Петлюри користає з тих настроїв, які викликала його траґічна смерть, щоби скріпитися для дальшого ведення політики Петлюри з періоду польської орієнтації.

Ріжниця тільки в тім, що коли Петлюра спирався на **французько-польський** союз, то тепер його політичне окруження покладає надії на союз **анґлійсько-польський.**

Для пояснення треба зазначити отсі моменти з міжнародньої політики:

Під впливом фінансової політики анґльосаксонського світа супроти Франції, Франція щораз більше охолоджується до Анґлії, а за те старається наближитися до Німеччини, щоб не допустити до анґлійсько-німецького зближення, і до Радянського Союза, щоби відзискати те економічне становище, яке мала в давній Росії. Через те Польща стає Франції не така потрібна, як тоді, коли Франція вважала Польщу союзницею проти Німеччини й Радянського Союза. Крім того Франція бачить, що Польща не росте в силу, тільки занепадає, отже є союзницею, якій треба все давати й давати і від якої не можна сподіватися користи.

Натомість Анґлія, з огляду на свій конфлікт з Радянським Союзом в Азії, хотіла би мати противагу проти Радянського Союза в Европі. Тому — в противенстві до Франції, яка зовсім не була одушевлена переворотом Пілсудского, — Анґлія симпатично віднеслася до сього перевороту, бачучи в Пілсудскім ворога Радянського Союза, який готов у відповідних обставинах піти в-друге на Київ.

Очевидно, щоб відвернути увагу Радянського Союза від анґлійських кольоній і інтересів в Азії, Анґлії може бути вигідно в дану хвилю загрожувати Радянському Союзови Польщею, — тим більше, що Анґлія кождої хвилі покине сю політичну гру, коли вона їй уже не буде потрібна.

На сій анґлійській політичній грі будує тепер політичне окруження Петлюри, розвиваючи активність в користь польської орієнтації, за якою — мовляв — стоїть Анґлія.

Можна було схилити голову перед памятю Петлюри, але треба дати рішучу й різку відсіч сій відновленій орієнтації на Польщу Пілсудского, яку старається ширити політичне окруження Петлюри.

Коли Польща рушить на Київ, увесь український нарід може бути тільки проти Польщі!

Прага, в серпні 1926.

Проф. др. **Мих. Лозинський.**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ПІДПИРАЙМО НАРОДНІ ЧАСОПИСИ.

Деякі статті, передруковані в „Свободі" з перемиського „Українського Голосу" так заінтересували читачів, що я мав вже кілька запитів від моїх знакомих, в який спосіб можнаби передплатити згаданий часопис.

Нема сумніву, що таким часописом, як „Український Голос" в Перемишли, інтересується ширший загал читачів „Свободи". А що „Український Голос" заслугує на піддержку і на поширенне його серед Українців в Америці, проте редакція „Свободи" зробить хосенне діло, коли подасть докладну адресу, умови передплати і спосіб висилки гроший на згаданий часопис.

Василь Гришко,
Алентавн, Па.

Адреса:
„Український Голос",
Перемишль, Побереже 1.
Річна передплата $2.50.

ЛИЛИК І ДР. НАЗАРУК.

Відомий француський природник Карло Дерен видав недавно книжку під заголовком: „Життя лилика". В тій книжці він доказує, що лилик — найбільше зближений до чоловіка та що його можна уважати близшим свояком чоловіка як малпу.

Коли я таке вичитав в ґазетах, не хотів тому ніяк вірити. Вже скорше годен я був порозуміти теорію Дарвіна, що малпа є свояком чоловіка, але щоби чоловік був свояком лилика, чи лилик свояком чоловіка, в те я вже за ніщо не хотів повірити. Я знаю, що зуби в лилика уложені зовсім так як у людини, я знаю також, що навіть вигляд лиця у лилика зі всіх звірят найбільше подобає на людське обличя. Але зате лилик має крила, а у чоловіка їх нема. Своїм зверхнім виглядом лилик подібний до миші, а чоловік, — ну, — таки до чоловіка. Врешті-решт в лилика поганий характер, нездалий, змінчивий і зрадливий. Я, ще будучи малим хлопцем, читав в школі про війну звірят з птахами, в якій написано, що лилик прилучувався завсігди до тих, що брали перевагу. Коли пр. побіджали звірята, до лилик прилучувався до них, кажучи, що він їх, бо і голову має таку як вони і шерстю порослий. Колиж птахи брали перевагу над звірятами, то лилик прилучувався знова до хтаыв, кажучи, що він їх, бо в него такі крила як і в них. Так то перелітав лилик від одних до других, доки одні і другі не переконалися, що він в дійсности не тримає жадної сторони, а є зрадником одних і других. Тому його прогнали і він до нині не належить до жадної партії. А як іде спати, то зачіпається ногами за прут і через цілу зиму спить висячий за ноги з головою в діл.

Так то я собі довго думав і розбирав, чи дійсно є лилик свояком чоловіка, аж тут став др. Назарук редактором „Америки". І як я почав читати, що то виписує др. Назарук в „Америці", аж тоді я прийшов до заключення, що дійсно лилик є свояком чоловіка. Бо берім на примір самого редактора Назарука. Його ціла політика подібна до змінчивого лилика. Бо він всюди бував, воював, орґанізував, розбивав, аж вкінци став рутенським апостолом. Був Українцем, а тепер Русином. Незабаром готов знова пристати до Українців, та скаже, що він наш, так як той лилик. Зневажає наших ґеніїв-поетів, лає українську орґанізацію, наших редакторів та нашу „Свободу". Я хочу вам сказати, пане Назарук, щоби ви вже раз перестали провадити ту лиликову політику, бо нею заведете „Провидінє" туди, куди завели Січову Орґанізацію. Ви то добре знаєте, що владика є для людей, а не люде для него. Тому ані ви ані владика не зможуть заборонити нам обходити память І. Франка. Бо ми добре знаємо, що робив Франко, і на яку він подяку заслужив у народа. Пане Назарук, коли Ів. Франко не заслужив собі у вас і владики на пошану, то чому ви не задержите цего для себе, а накидаєтеся на те, що нам є найдорозше. Я знаю, що в жаднім другім народі не відважився би ніхто писати про свого ґенія так, як пише др. Назарук прс Франка. З таким чоловіком не може бути ніякої згоди. Ми вже пізналися на лиликівській політиці др. Назарука, а дасть Бог пізнають її і другі.

Йосиф Фурда
з Нюарк, Ню Дж.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ „АМЕРИКИ".

Члени відділу 65. „Провидіня" в Палмертон, Па., як і члени відділу 369 У. Н. Союза та члени української греко-католицької парохії, зібрані на спільнім мітинґу, ухвалили заслати до „Свободи" свій протест проти редактора „Америки" д-ра Назарука за його напади на редакторів „Свободи" та за зневагу, нанесену нашому національному ґенієви Іванови Франкови.

Зібрані взивають американську еміґрацію, щоби вона постояла за честь нашого Каменяра та за честь тих, що ведуть нарід до правди.

Зібрані взивають епископа Богачевського, щоби вже раз положив конець рутенству в греко-кат. дієцезії, щоби між нами самими і між Американцями не ширилося баламуцтво.

Зібрані взивають уряд „Провидіня", щоби злагодив ту кривду, яку він наніс цілому українському народови через те, що терпить в ґазеті організації зневагу, кинену Іванови Франкови, та наклепи, якими обкидується наших народних робітників в Америці.

За Уряд Зборів:
Д. Демчук, предсідатель;
Гнат Климишин, секретар.

ЗАДОВОЛЕННЯ КУЛЬТУРНО-НАЦІОНАЛЬНИХ ПОТРЕБ МЕНШОСТЕЙ В РУМУНІЇ.

Міністерство культів і мистецтв видало цікавий наказ щодо діяльности й орґанізації театрів національних меншостей. Щоби орґанізувати якийсь не-румунський театр, треба пройти сущі єгипетські поневірення, а саме:

1. Директор трупи має бути румунським горожанином. 2. Актори мають бути також румунськими горожанами, а їхні документи мають бути заявлені до міністерства культів. 3. Артисти мають бути членами професійної орґанізації, що має право юридичної особи. 4. Ввесь репертуар на цілий рік має бути заздалегідь затверджений міністерством, при чому до репертуару неодмінно додається дві песи з репертуару Румунського Національного Театру. 5. Репертуар складається з пес, що не можуть порушувати громадянського ладу. 6. Коли директор трупи в тексті песи або в убраннях дозволить щось, що можна буде зрозуміти як образу національного почуття, то його позбавляється права на дальнійшу діяльність. 7. Директор трупи з національних меншостей без жадних претенсій обовязується давати своє театральне помешкання румунській трупі на 8 днів що місяця. 8. Директор трупи національної меншости вносить до міністерства 100.000 лей як запоруку виконання всіх наказів міністерства. І ще деякі пункти, наводити які просто зайвим.

Чи потрібні ще якісь коментарі, коли взяти на увагу, що й без цього останнього наказу національні меншости (Українці, трансильванські Угорці, Молдавани то-що) мають таких розпоряджень досить.

Добра жінка.

Жінка виряджує чоловіка на війну:

— Іване, не барися там на війні — убий 2—3 тай до дому вертай...

— Та то жінко, як Бог дасть... А як мене убють?

— Тебе?! А тебе за що?...

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За місяць липень, 1926).

I. ПРИХІД:

1) З перенесення з попередного місяця		$104.07
2) Прихід в місяцю липни		432.55
Разом		$536.62

II. РОЗХІД:

1) Висилка до краю:		
а) Політичні вязні	$150.00	
б) Рідна Школа	100.00	
в) Інваліди	50.00	
г) Памятник Франка	50.00	
д) Тов. „Просвіта"	20.00	
Кошта пересилки і листів	5.00	$375.00
2) Кошта удержання канцелярії		25.00
Разом		$400.00

III. ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в місяцю липни	$536.62
Розхід	400.00
Остає в касі Обєднання з кінцем липня	$136.62

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

Др. Волод. Клодницький (Міннеаполіс, Мінн.)

УКРАЇНА 1918 Р. В ОСВІТЛЕННІ АВСТРІЙСЬКИХ ДИПЛЬОМАТІВ

(Продовження) (2)

Поляків моглоби було розуміється українське правительство легче зєднати для української справи. Але в наслідок суперництва в соціяльному радикалізмі з большевиками пхнули Українці Поляків в опозицію. Одначе по повороту бувших російських правительств Поляки менше бажають на Україні як в суто польських країнах російської Польщі. Тут вони не від того, щоби в певних обставинах навіть зукраїнізуватися. В тому згляді був вже в XIX столітті великий нахил. На примір батько бувшого українського міністра маринарки Дмитра Антоновича, заслужений український історик й археольоґ Володимир Антонович, дійсний професор київського університету перейшов задля чесного політичного переконання в 1860 роках з польської на українську національність. Поляки творять на Волині, Поділлі та Київщині 6—14% населення, що складається з великих поміщиків, управителів дібр та інтелігенції по містах. Для української держави не представляють вони поважної небезпеки. Супроти інтервенційних держав заховуються вони прихильно, у всякому разі не ворожо. Ті національно — напів свідомі і на пів зукраїнізовані Поляки повинні стати в недалекій будучности як міська і сільська висша верства добрими українськими патріотами і піддержати українську інтелігенцію в її змаганнях. Одначе не скорше можна цього ожидати, аж доки українські провідники, відірвані від світа та надто захоплені в ідеольоґії, не виростуть із свойого тепер їх цілковито опанувавшого політичного та соціяльного радикалізму і не ступлять на шлях доцільного, впрочім чесного ними пониманого будівництва держави в обох напрямах. Надто довго на цю зміну не треба буде ждати. Що вона наступить, то можна вносити з нормального перебігу сучасної державної кризи на Україні.

Крім Жидів, що в деяких місцях творять 80—90% міського населення, пр. в Бердичеві, Могилеві, Камінці Подільському, та вхопили в свої руки цілу торговлю, як також організацію домашнього промислу, при помочі вишколеної системи посередництва і в наслідок чого стоять в постійному контакті з цілим населенням, тому грозить новому державному організмові при сучасному панующому революційно-анархистичному настрою також і в промислових округах зі сторони робітничого населення, яке зайшло зі всіх сторін Росії — поважна небезпека. Це не случай, а зовсім природний перебіг річи, що приміром большевицьке українське радянське правительство зорганізувалось в Харкові та що Одеса зі своїм космополітичним населенням, яке до революції інтересувалося виключно соціяльними питаннями, справляє українській республиці найбільше клопотів. При кождій сказане відноситься до всіх центрів торговлі та промислу з їхніми бувшими космополітичними висшими кругами, які під сучасну хвилю на підставі їхнього колишнього настрою стали російсько-націоналістичними та прихильниками західних держав, або правильнійше: були ними і раньше під покришкою космополітизму. Для них і давніше уходила пр. німецька культура за варварську. На українську автономію булиб ці круги остаточно пристали. Під сучасну хвилю йде боротьба на Україні в наслідок політичних подій послідних місяців. Робітниче населення є большевицько настроєне.

Українська інтелігенція є у відношенні до величини території недостаточно чисельна, щоб сейчас доставити відповідний матеріял в ріжноманітному виборі для будування держави. Нема ніяких в модерному европейському розумінню вишачних верств, ані численної шляхти ані визначних капіталістичних підприємців у місті. Є справді рідка сільська висша верства в губерніях Чернигів, Київ і Полтава, тут і там в прочих губерніях, яка до революції доставляла чисельних провідників українського руху. Ця верства завізвала з вибухом революції Українців вперве до єднання. Так пр. князь Куракін був один з перших, що пішли цим шляхом. Із зростаючою радикалізацією Центральної Ради в наслідок доповнення її принятям делегатів українських селян і робітників і вкінці в наслідок признання 30% членства її від національних меншостей на Україні, зменьшувалося значіння цеї української висшої верстви все більше. Це проявилося також зовсім на зовні. Коли під впливом політичних подій в Росії, які точку тягости політичної сили пересували в скаженому темпі наліво та вкінці державну владу всунули в руки большевикам, а рівнож і на Україні зростав постійно політичний радикалізм, то згадана українська буржуазія була приневолена змінити назву своєї партії, щоб не бути цілком сторонно усуненою. Партія називається під сучасну хвилю Соціялістично - федералістичною. Бо настрої має є того рода, що кожна партія, яка не є соціялістичною або соціялістичною не називається, не має ніяких виглядів зискати для себе сторонників. Українська буржуазія не відважилася боронити своїх інтересів; противно, обмежується до того, щоб дати слово уміркованим соціяльним реформам, не виступаючи з власною становою (горожанською) програмою.

Численнішою являється українська інтелігенція, яка образувалась в університетах і була до революції занятою як урядники держави або в земствах. Ті інтеліґенти, як також ті, що працюють як вчені, письменники і поети, є під сучасну хвилю керманичами на Україні. Це відірвані від світа ідеольоґи і романтичні теоретики, які думають, що зможуть зреалізувати в своїй батьківщині свої, нігде в світі не зреалізовані політичні і соціяльні ідеали.

Найважнішим фактором в будівництві української держави являється селянство. Воно є на території української держави майже цілковито українське. Німецькі кольоністи не творять для України ніякої небезпеки тому, що сепаратистичні стремління ані тепер ані в будучности не можуть мати місця. Під сучасну хвилю являється оправданим побоювання німецьких селян перед розпочатими аграрними реформами, тому, що вони мають в посіданню в поодиноких господарствах більші землі, як це можуть дозволити соціялістичні ущасливителі світа в своїй зрівнуючій роботі, які поки що ведуть перед на Україні. Тут булби пожаданий договір заінтересованих центральних держав з Україною відносно розвязки аграрного питання в німецьких скольонізованих областях, в обопільному інтересі. Наколи буде це питання поладнене і наколи Німці в центральних державах виявлять більше інтересу до своїх співбратів, то німецькі селяне на Україні під видим проводом можуть принести новій державі велику користь.

Так само як німецькі, так і прочі неукраїнські селяне не творять ніякої небезпеки для держави. Вони не мають причини ставитися до неї ворожо, і не можуть також поза кордонами української держави знайти яке небудь оперття. Впрочім вони не є так чисельні, щоби могли провадити самостійну політику, спеціяльно таку, якаб мала зовнішно політичну орієнтацію. Найбільшу небезпеку представляє під сучасну пору сам український селянин. На фронті та в запасних кадрах живо обговорювано від вибуху російської революції і земельне питання. Бесідники були радикальними аграрними соціялістами, від них походила також і аграрно-соціялістична література, розкинена в міліонах брошур. Правлячі українські круги не спиняли зовсім зросту цієї агітації, аж доки вкінці їм самим не переросла голови. „Земля і воля", — це гасло українських селян. Обидва ці слова розуміють вони на свій лад, а ще гірше є, що є готові власним життям захищати це супроти кожного, хто на їх думку загрожує їм. Це гасло стало тепер по большевицькому наїзді всевладним. Національне питання пішло на задній плян. З вибухом російської революції виступивше із стихійною силою національне одушевлення українських селян, яке викликало зі всіх сторін подив, проминуло; найбільшою похибкою українських політиків є це, що вони не використали цього одушевлення своєчасно для висших цілей, похибкою, яка може мати найфатальнійші наслідки.

Таким чином розвязка аграрного питання на Україні являється найважнішою задачею нової держави. Не вдасться вона, так все пропало. Центральна Рада в своїм теперішньому складі в ніякому разі не доросла до цеї задачі. Як поставляться до цеї справи назначені на 12. мая Установчі Збори, належить виждати. На разі земельне питання розвязали самі селяне при помочі большевиків, самостійно без втручування правительства на місці, розділюючи поміж себе велику земельну посілість та руйнуючи господарські будинки поміщиків. Плянованої Центральною Радою соціялізації землі селянин не може поняти. Він не поборює її словом, але ділом дає до пізнання, що він під тим розуміє перехід всьої неселянської землі на селянську власність. Цеї селянської психольоґії не поняла українська влада у свойому теоретичному засліпленню. Це становить одну з найбільш слабих її сторін. Вагально можна сказати, що сучасний провід у внутрішньо-політичному згляді є як найгірший. Найбільше вини в цьому поносять українські правлячі партії, як також много треба приписати на конто революційного розярення, що не дозволяє умам успокоїтися та дійти до зрілого переконання. Без кризи не відбувається ніодна знана в історії революція. Може й тут щойно пізніще проявиться безумовно конечна доза державної провірности керманичів. Недостача цього мінімуму є обоснована на російській державній системі, яка була збудована на чистому насильстві та експанзивній жадобі заборчости на зовні; нутро за те задержувало поволи зростаючий розвій політичних, соціяльних і культурних відносин силою. Тепер і Україна мусить терпіти від наслідків цеї системи. Неграмотність народа, незріла до висших державних завдань інтеліґенція, високопарні фрази, недостача змислу до дійсних потреб грозять як найгіршими наслідками. Народ і провідники взаїмно себе не розуміють, а державна влада сидить покищо з заложеними руками. Селянин нікому тепер не довіряє. Паперового гроша має він досить і булби вкінці готовим заплатити за перебрану в посідання землю, наколиб він мав лише певність, що його не буде ніхто рушати в посіданню. Наколи має устоятись українська держава, то належить як найскорше розвязати земельне питання і то оконечно й ясно. З огляду на панующий настрій розвязання мусить бути радикальне. Одначе спроби соціялізації зготовилиб українській державі скорий кінець.

(Конець буде)

О. Задума.

КАЗКА ПРО ЛЮДЕЙ, ЩО ЧЕРВАКАМИ СТАЛИ

В давен-давніх жив собі народ. Жив собі на просторих землях, хліб жував, картоплі садив, збіже волами возив, весело співав тай здоровим сном спав-засипляв.

Звалася ся народня маса — їй Богу, не знаю як, — бо й сама вона гаразд не знала своєї правдивої назви. Казав сусід: Ви Серединці. А вони: Ми Серединці. Казав другий: Ви Хахлаки. А вони: Ми Хахлаки. Казав третій: Ви Хахлини. А вони Ми Хахлини. Казав четвертий: Ви Чубаки. А вони: Ми Чубаки.

Не мав сей народ ні царя свого, що з ясною зорею на діямантовій короні золотокрилим конем літає, ні короля свого, що в перловій короні срібнокрилим буяє. Народові байдуже. Він собі жив, хліб жував, картоплі садив, збіже волами возив, весело пісні співав тай здоровим сном спав-засипляв.

Аж гульк: Звіялася страшна світова завірюха. Дуби з корінням вириває, стріхи з домів зриває, кораблі на морю затопляє.

Появилися чорні вихряні птахи, у воздусі літають та залізними дзюбами людей клюють.

Повилазили зі сховків тисячі змиїв, вогнем дихають, розтопленим оловом плюють.

Запалився світ. Горять доми та хазяйства, пострах упав на семейства.

І понісся клич по світі:

Рятуйте! Кожний собі! Рятуйте!

Збиралися відділи ріжних народів та почали ховати своє й чуже.

Кожний собі.

Продухалися Серединці. Кричать одні: Рятуйте! Кричать инші: Як нам поодиноко рятуватися? Треба царя, щоби всіх нас рятував.

Ото відізвався швець: Я буду цар, що з ясною зорею на діямантовій короні золотокрилим конем літає.

Ото відізвався коваль: Я буду полководець, що полуминним мечем на всі чотири части світа противників палить та громами гори валить.

Ото відізвався тесля: Я буду міністер, що совиними очами темряву проникає та вогненною лопатою народню грязь вичищає.

Намагався швець царювати, але нівідки не було йому діямантової корони з ясною зорею роздобути, нівідки не було золотокрилого коня набути.

Намагався коваль полководити, але нівідки не було йому полумінного меча розстарати, нівідки не було грізного грому змайструвати.

Намагався тесля мініструвати, але сова не схотіла очей визичати, нівідки не було вогненної лопати придбати.

А з чотирох частей світа чотири володарі зі своїми полками прибувають, серединські набутки забирають, словами промовляють.

Первий володар каже: Ви, Серединці безбатченки! На що вам свого царя шукати? Я буду над вами царювати, своєю стравою годувати, на моїх добрах вас покладу хазяйнувати.

Сими словами первий володар промовляв, своїми полками велику часть серединської землі глибокою борозною оборав, Серединців дротяною нагайкою до послуху приучав.

Другий володар каже: Ви, Хахлини безбатченки! На що вам свого царя шукати? Я буду над вами царювати, раз на день вас вашим добром годувати, на панщині покладу хазяйнувати.

Сими словами другий володар промовляв, своїми полками велику часть серединської землі глибокою бороздою оборав, острими штиками до послуху приучав.

Третій володар каже: Ви, Хахлаки безматінки! На що вам свого царя шукати? Я буду над вами царювати, мірно годувати, в своїх заводах позволю вам працювати.

Сими словами третій володар промовляв, велику часть серединської землі оборав, обоюдним мечем до послуху приучав.

Четвертий володар каже: Ви, Чубаки безсестрінки! На що вам свого царя шукати? Я буду над вами царювати, кукурузяною тирбою годувати, в тюрмі вас покладу хазяйнувати.

Сими словами четвертий володар промовляв, послідню часть серединської землі високими мурами обіклав, двайцять і пятьма буками до послуху приучав.

Розшматували серединські землі, розібрали народ на чотири пайки. Кожний володар поставив свого губернатора, щоби добре дбав, Серединцям богато волі не давав, а більше наказами та буками напоминав.

У четвертого володаря, що серединські землі високими мурами обіклав, за губернатора поставлена була машина-самоход. Сей самоход людям показувався лише з крісом у руці та з шоломом на голові. Серединці й прозвали його „шолом". На всякі скарги „шолом" відповідав голосом, що нагадує на рев бика:

Маєте кукурузи! Беріть, варіть, їжте-заїдайте та й худобі уділяйте, тільки добре дбайте, нараз не зїдайте, на пізнійше відкладайте, бо се усьо, що вам дамо на девятьсот девятьдесять і девять днів.

Чубаки негодували та просилися, але шолом відмовляв голосом, що нагадує на рев бика:

Маєте кукурузи! Беріть, варіть, їжте-заїдайте та й худобі уділяйте, тільки добре дбайте, нараз не зїдайте, на пізнійше відкладайте, бо се усьо, що вам дано на девятьсот девятьдесять і девять днів.

Нічого було діяти. Чубаки брали кукурузи, варили, їли тай худобі уділяли, тільки добре дбали, нараз не зїдали, на пізнійше відкладали.

Сумно переминали дні. Люде почали ненавидіти себе та недовіряти один одному. А тинялися межи ними й той тесля Петро, що намагався міністром стати, але сова не схотіла очей визичати та нівідки було вогненної лопати придбати.

Жаліти почав Петро, що нарід у тюрму попався, жаліти за соняшним днем, коли то він буйно перед народом стояв, гордими словами промовляв: Я буду міністер, що совиними очима темряву проникає та вогненною лопатою народню грязь вичищає.

Ото одного дня Петро попри кімнату шолома проминає, мов ревучого бика, шоломові слова зачуває: „Бери охлап! За се ти будеш раб!" Тоді Петро до дверий шолома приступає, через скалубину в кімнату заглядає.

А те, що бачить, мов ножем його серце пронизує: Перед шоломом стоїть Петрів товариш Чубак, приймає кусник чорного хліба, низько кланяючися, шолома в руку цілує.

І відскочив Петро від дверей, як від трійливого зуба змії. Закричав на тривогу, гей би пожар горів у селі:

Зрада! Зрада!

Тоді шолом двері отвирає, голосом бика завзиває: Раби! Лапайте його! До вязниці!

Ото товариші Чубаки добре дбають, Петра лапають, зі вбрання роздягають, у вязницю на ключ замикають.

А в тій вязниці зі стін густо цвяхи дергівками стирчать. Дві противні стіні, рухнувшися, зі цвяхами до Петра поволи присуваються. Петро в чорний страх попадає, очима на всі сторони кидає, та нівідки помочи не має.

А зі цвяхами стіни грозячо зближаються, немов щоки страшної звірюки, що от-от, за три хвилі, за дві її роздавлять, у куски посічуть.

Лиш хвилина — плечі на цвяхи наткнулися, мов на зимну гадюку. Петро в розпуці рухнувшись, на передні цвяхи попався. Нараз хрупів роздався. Мов стиснене в кліщах стоїть тіло Петра у численних залізних зубах. Грізний страх придавив почуття, ані біль не пече, ані кров не тече: тільки цвяхи у тіло все глибше віддаються, гей залізні пявки свіжу кров випивають...

Аж — гляди! Чи се сон? Стіни відрух починають, цвяхи з тіла витягають. Бризнула кров. Із многих ран горяча кров стікає, тіло й підлогу змиває. Віддалилися стіни, в Петрових очах потемніло. Мов дерево стяте на дім повалився...

Випустили із вязниці та занесли до лічниці.

Впав у лежу... Ото сниться, що мати до нього загощає, такими словами мовить-промовляє:

Діти мої, діти! Як тяжко я за вами шукаю, гіркі сльози проливаю. А круг мене чотири чорні ворони вганяють, біле тіло від костей відривають.

Округ мене чотири чорні ворони літають, перед мене терня кидають, острими тернами мої ноги поранюють, живою кровцею стежки поливають. Округ мене чорні ворони вганяють, в очі заглядають, злобні вісти вповідають, вас на чорну смерть засуджають.

Діти мої, діти! Як гірко я за вами шукаю, жаркі сльози проливаю!

А Петро відповідає: Матінко моя рідна! Коби ти знала, мати, як тяжко в неволі свої дні карати, серед знущання і неправди свій вік коротати.

Нас на чотири пайки розпаювали, на нашому добрі нас у тюрму загнали. Нам тебе, матінко, споминати заказали, нас безбатченками прозивають, на наруги виставляють, нас на цвинтар сховати бажають. Матінко моя рідна! Як тяжко моє серце зболене, як жарко моя душа спрагнена!

А мати мовить-промовляє:

Принесла я тобі, синку, підкріплення. Із тої будучої країни, де нема знущання, де рідне слово дзвоном дзвонить, де рідна мова перли ронить, де шовкові трави буяють, де золоті лани морем грають. Принесла я тобі, синку, підкріплення.

Та подає булку й вино.

Сей дар я від чорних воронів ховала, своїм тілом захищала. З даром я від воронів ярами втікала, до вас, дітоньки, прямувала.

Приймає Петро булку й вино і так йому любо і так йому легко, сили прибувають, у душу надію вливають.

Тоді мати його прощає, словами промовляє: „Поділіться сим даром, щоби кожний хоть крихіточку та капиночку мав, сі святощі на кожний день держав та в найтяжчі хвилі сим даром свої сили підкріпляв".

І пішла. А Петрові так жалко за матірю стало, струмками сльози литися почали.

Серед плачу Петро пробудився. Полежав він, ще полежав та ніби видужав.

Але гірше горе Чубаків наближається, страшніща хороба налягає. В тяжку сонливість ціле товариство западає. В темну ніч і в білий день народ спить-засипляє.

Ідеш селом, розглядаєшся і сум побирає. Воли з голоду ричать, коні в стайнях іржать, безроги в карниках квичать, вівці мекають, їсти просять. А люде в білий день колодами сплять. Хто на припічі, хто під деревом, хто в кімнаті. А дехто голову підниме нагадуючися, що час устати, на свому хазяйстві хазяїном стати, поприбирати коло хати; і здійметься на ноги і справиться до праці і кілька кроків піде та знову на сон паде.

Тоді шолом про сю хоробу зачуває, голосом бика своїх поплечників завзиває: Ви, раби-поплечники, запроданці-облесники! Ідіть та добре дбайте, від хазяйства до хазяйства, від села до села походжайте, народне добро забирайте та в моїх шпихлірах розміщайте.

От тоді то раби-поплечники, запроданці-облесники добре дбали, від села до села, від хазяйства до хазяйства поміж сплячих походжали, народне добро забирали, у шоломових шпихлірах розміщали. А люде спали-засипляли.

Хати полупані, двері повтвирані, плоти поломані, стріхи пообдирані, худоба й господарські знаряди позабирані, стайні порозбирані, городи хоптою зарослі. Лише димниками вітер голосить.

А люде сплять-засипляють. Не змогла Правда таке ізтерпіти, почала Правда між людей ходити та стала Правда пісню співати, щоб голосом сили людей пробудити:

Туга походжає, де застій і бруд
Де нехіть мов мрака в долині;
Туга походжає, де застій і бруд
Та кличе немов у пустині:
Скидайте кайдани, залізо ломіть,
Валіть хінські мури, вязниці
І голови гордо горою несіть;
Ідея не знає границі.

А люде сплять-засипляють. Тоді то Правда голос ізміцняє, грімкіщу пісню тронучо співає, щоб голосом сили людей пробудити:

Не будьте рабами, а будьте людьми,
Що йдуть до братерства й любови.
Я прошу вас, молю: з вільними грудь- [ми
Борбою стремить до обнови.
Скидайте кайдани, залізо ломіть,
Валіть хінські мури, вязниці
І голови гордо горою несіть;
Ідея не знає границі.

А люде сплять-засипляють. От тоді то Правда всю силу здобула та здобуту силу у пісню вложила.

І стала Правда потрете співати, щоб голосом грому людей пробуджати.

Туга походжає, де скривджений люд,
Неуцтво мов мрака в долині,
Туга походжає, де псота і блуд,
Мов жально ридає в пустині:
Скидайте кайдани, залізо ломіть,
Валіть хінські мури, вязниці
І голови гордо горою несіть;
Ідея не знає границі.
Вставайте, вставайте, бо сонце зійшло,
Вставайте, будіться, за руки беріться,
Вставайте, бодріться, до волі спішіться!
Вставайте, скидайте неволі пятно!

А люде сплять-засипляють. От тоді то Правда у гнів упадає та в негодованню, в глибокому жалю такими словами мовить-промовляє: А щоб ви ніколи вже Правди не знали! А щоб ви на віки та хробаками стали!

О горе! Лише Правда сі слова сказала, сейчас на всіх сплячих сверблячка напала.

Аж тоді то одинцем Чубаки будилися. Тоді з кожного особна людська шкіра лупилася і в кожного з особна тіло мінилося та з людського тіла хробаче творилося.

Лише Петро й дванайцять инших осіб на заклик Правди повставали. Вони то й людьми остали...

Де були села, там тепер купи черваків повзають. У поросі, в болоті, у гною валяються, під ногою чоловіка із болю звиваються. І будуть так до судувіку.

Шолом сю подію лікарям оповістив, а лікарській збір хоробу охрестив: вермопатія.

АМЕРИКАНІЗАЦІЯ ПЕКІНУ.

Столиця Китаю все більше тратить свій давній, питомий характер. Американізується завдяки автам, торговельним домам, кінотеатрам, телефонам. Виростають кімінні будівлі на зразок закордонних. Банки побудували величезні будинки дуже визолочувані, прикрашувані від головного фронту, камінні льви сторожать входу. Останніми часами розвивається в західньому татарському місті (себто найбільший базар) велика новітня банкова дільниця. Там будують усі великі державні інституції й вчасти створили мунументальні будівлі в американсько-европейському стилі. Є там торгові доми й кінотеатри, які таксамо могли би стояти й у инших культурних містах. І оба залізничі двірці як у містах західних держав. Хоч, що правда, досить там ще бруду. Пестрих красок усе менше. Переважає синя й сіра. Часом якась китайська лейді в зовсім пестрому одязі, або ламаєвсвященик у жовтому, а Монгол у червоному. Та нині це вже належить до рідкости. Верблюди й червона трупа, що наче пливе серед сотки носильників, це подобає на анахронізм у порівнанні з чвалаючими з усієї сили автами. Коса у мужчин ще також не цілком понехана. Але спокій, повага, повільність уже минулись. Американізація охопила Пекінг. Так блідне цар Сходу перед поступом, перед технікою.

Помало після домашніх воєн настало нарешті в Китаї успокоєння. Постепенно все стабілізується, вертає до норми життя політичне й економічне. Не все, самособою, є ще в повному порядку, але ціле державне життя зачинає ступати на правильний шлях. Є в Китаї, самособою, найріжнійші орієнтації: японська, російська, американська і т. д., як зрештою всюди буває. Партій є досить. Але найважнійшу ролю відграють, головно в північному Китаї, військові угрупування. Комуністів має Китай також, бо де їх нині нема? Але є то мильні інформації, начеб найсильнійша партія в південнім „Китаю, „Куо-Мін-Тан" мала большевицьку закраску. Партія це найсильнійша, як сказано, й одна з найстарших, — але не є вона большевицькою. Перевела вона республиканську революцію, але лише під кличем поступу та національних ідеалів. Тепер та партія, що бореться за національні ідеали, домагається виконання китайських національних домагань, зеднання Китаю й повної независимости від посторонніх впливів. Стоячи на національній основі, не може, самособою, мати нічого спільного з большевизмом.

НАЙСТРАШНІЩІ ПОГРОМИ НА СВІТІ.

Подібно як в Галичині, всі Жиди лучаться з ворогами українського народа і разом з ними виступають проти його визвольних змагань в взагалі працюють на його згубу — так і на Великій Україні, не дивлячись на всі вольности дані Жидам Українською Центральною Радою і на як найгарнійше відношення Українців до Жидів, — вони відразу найгостріще виступали проти української державности, а коли прийшло до оружної боротьби з московськими окупантами, — то Жиди беззастережно станули по стороні ворогів українського народу.

Десятки і сотки українських жертв, ціле море пролитої крови невинних українських громадян в страшних пекольних „чрезвичайках", що майже виключно були в жидівських руках — мусіли викликати у меньше свідомих, чи менше критичних українських масах (підбурюваних ще до того російськими чорносотенцями і охранками) не конче прихильні настрої до жидівства на Україні.

Пального матеріялу — як бачимо — назбиралося з вини Жидів чим раз більше, а серед таких напружених відносин і мала іскра могла нераз спричинити небажаний вибух. І не дивуватися, якщо в атмосфері революції і боротьби на життя і смерть тут і там полялася кров, часом може і невинна, і приходило до пожалування гідних самосудів.

Одначе український нарід з природи дуже спокійний (можна сказати, рішучо за спокійний, бо позваляє собі тесати кіля на голові і здіймати з себе сьму шкіру з мясом), — отже той **український нарід є противний всяким погромам.** І коли український журналіст В. Мудрий описав в календарі „Просвіти" з 1926. р. проскурівський погром, то зробив це в тій цілі, щоби викликати у несвідомих українських масах обридження і відразу до таких актів самосуду.

Щож роблять Жиди?

Після огидного вбийства С. Петлюри московським Жидом Шварцбартом, всі Жиди зісолідаризувалися з подлим убийником і стали прославляти його, як жидівського національного героя. Не досить того. Бажаючи представити Українців перед світом як найбільше кровожадних звірів, — вони передрукували в жидівських газетах В. Мудрого проскурівський опис погрому, щоби таким чином зогидити перед світом і українську націю і її визвольні змагання. І так — протест Українця В. Мудрого проти насильства над жидівським народом використали Жиди з одного боку для звеличення огидного злочину Жидом Шварцбартом над невинним С. Петлюрою, який Жидів завсігди брав в оборону, а з другого проти українського народу і його ідеї державности. Проти цього запротестував в „Ділі" автор проскурівських споминів В. Мудрий. Та це дуже характеристичний і **для нас повчаючий причинок** з відносин Жидів до українського народу.

Читаючи в жидівських ґазетах цілого світу, а особливо в львівський, великий „Єрихонський" крик проти С. Петлюри і проти Українців взагалі — думавби хтось, що історія самого жидівського народу встелена самими леліями невинности, що той „вибраний" нарід ніколи нікому й води не закаламутив, не зробив ніякої кривди, — що це прямо самі невинні ягнята, які прямо дивитися не можуть на кров, а про якісь погроми — то гріх бувби й подумати...

Тимчасом, хто уважно перечитає — не які там антисемітські ґазети, але **жидівську біблію,** то переконаєтеся, що страшніщих Азіятів-погромщиків, якими саме були Жиди, не знає історія світа. Не для відстрашення жидівських мас від таких гидких діл, але навпаки: для звеличання цих їхніх „подвигів", для гарного прикладу грядучим жидівським поколінням, щоби і вони робили так само — описано це все в біблії!

І — думаємо — Жиди не будуть мати нічого проти того, як-що з їхньої власної біблії пригадаємо нашим читачам погромницькі діла їхніх славних предків.

Єрихонський погром.

Після смерти Мойсея Йозуа Нуненко став начальним вождом Жидів.

Бажаючи завоювати Єрихон, вислав він наперід (як це і тепер робиться) шпіонів, які мали розвідатись про силу противних військ, їхнє розположення, укріплення міста і т. п. В біблійній книзі Ісуса Навина (глава 2—6) описане це ось як (подаємо дословно у вїмках):

Йозуа же Нуненко післав із Ситтима двох людей на розглядини потайки мурів тай наказав: Ідіть, оглядіть країну до Єрихона. І пішли вони тай зайшли в хату до блудниці, на імя Рагаба, тай полягали там спати.

І донесено цареві єрихонському: „Прийшли сьогодні в ночі якісь люде з Ізраїльтян на розглядини землі".

І післав цар єрихонський до Рагаби з наказом: „Видай людей, що прийшли до тебе тай увійшли до тебе в хату, бо вони прийшли розглядіти всю країну".

Молодиця-ж узяла обох чоловіків і сховала їх тай каже тоді: „Се так, приходило до мене двох, та я не знала звідки вони; а як засовувано вечером потемки двері, так вони й пішли собі. Куди ці люди пішли, не знаю: однакже наздоганяйте їх швидко, так певно наздоженете!"

Вона-ж одвела їх на кріблю хати тай сховала в снопах лену, що складено було в неї на горищі.

Люде-ж ті вганяли за ними по дорозі до Йордану, до броду, а міські ворота замкнено, скоро повиходили люде, що за ними гнались.

Перше ніж поклались ті спати, прийшла вона до них на горище...

Тоді вона поспускала їх вікном по мотузі до долу, бо хата її була при міському мурі, і жила вона коло муру.

І мовила вона їм: „Беріться у гори, а то погоня наткнеться на вас; сховайтесь там, ховаючись три дні, покіль погоня вернеться, а там підете своєю дорогою".

І пробрались вони в гори тай загаялись там три дні, покіль погоня вернулася. Погоня-ж шукала їх скрізь по дорозі та не знайшла.

Вернулись потім два чоловіки і спустились із гір, а перейшовши Йордан, прийшли до Йозуа Нуненка і оповіли йому про все, що спіткало їх...

І встав Йозуа рано вранці і рушили вони дальше зі Ситтима та прийшли до Йордану, він з усіма синами Ізраїля, й обночувались там перш ніж перейшли... І народ переходив напроти Єрихона...

Як вже попереходили всі люде, перейшов і ковчег Господень і священики поперед народу.

А Рубенії, Гадії і пів покоління Манассієвого перейшли збройно передом синів Ізраїлевих, як заповідав їм Мойсей. Силою до сорока тисяч збройного люду двигнули вони перед Господом на війну в єрихонські степи...

У Єрихоні ворота були зачинені, а зачинивсь він зі страху перед синами Ізраїля, так, що нікому не можна було виходити й увіходити.

І покликав Йозуа Нуненко священиків і озвався до них: „Будете обносити скриню Закону, а сім священиків нехай несе сім труб із баранячого рога перед ковчегом Господнім".

Тоді повелів людові: „Ідіте, обходьте город навкруги, збройні-ж підуть поперед ковчега Господнього".

І обніс він один раз Господню скриню навкруги міста; тоді вернулись у табор тай обляглись у таборі...

Сим робом обійшли вони й на другий день город тай вернулись до табору. Так чинили шість день за рядом...

За семим же разом затрубили священики в труби, а Йозуа сказав: „Здіймайте гук, бо Господь піддав вам місто"...

Тоді загукали люде і затрубіли священики в труби. Як же люд почув, що трубять, тоді загукали всі страшенним криком, і мури міста впали руїною; нарід же рунув у город, кожен звідти де стояв, сим робом і запановано місто.

І простерли мечем прокляття на все, що було в городі: на чоловіка й жінку, на молодого й старого, на вола й овча й осла.

Обом же тим, що ходили на розглядини, повелів Йозуа: „Ідіте в хату тої блудниці та приведіте звідти сюда молодицю з усієюріднею її, як заприсягли їй"!

І пішли молодики, що ходили на розглядини, тай привели Рагабу з її батьком і матірю, з її братами і иншими домовниками; і всю рідню її привели та встановили за табором ізраїльським.

Місто же і все, що в ньому було, пустили пожаром, тільки срібло та золото та мідяний і залізний посуд віддали в скарбницю Господнього дому.

Так дословно говорить жидівська біблія. Можна собі уявити, що діялося в Єрихоні, як Жиди здобули це місто, яку страшну поголовну різню урядили Жиди у свойому звірському шалі. Можна уявити собі те нелюдське знущання розсатанілої Юди над безборонними жінками, дітьми і немічними старцями! І ця страшна поголовна різня тревала так довго, доки не вирізано усіх Єрихонців до ноги!

Таких прикладів нечуваного звірства наводить самаж жидівська біблія чимало і ми за нею дословно переповідаємо ці страшні події.

Із біблії виходить, що народи, яких вигублювали Жиди, розпучливо боронилися і нераз добре перетеребили й Жидів. Одну таку подію описує біблія ось як:

Побіда Гаянів над Жидами.

Саме тоді післав Йозуа людей у Гай поблизу Бет Авена, на схід сонця від Бетеля тай казав їм: „Ідіте в ту країну на розглядини". І пішли люде на розглядини тай розглядали Гай.

Вернулись тоді до Йозуї тай оповідають йому: „Не треба йти туди всім народом, а нехай би пішло чоловіка зо три тисячі тай **підневолять той Гай.** Шкода тобі весь люд трудити, бо їх там обмаль".

От і пішло туди людей тисяч зо три чоловіка, та вони повтікали з бою перед Гаянами.

І побили з них Гаяне з трийцять і шість чоловіка, вганяли за ними перед городських ворот аж до Себариму і били втікаючих з узгіря; тоді потаяло у народі серце і взялось водою.

Йозуа роздер одежу на собі й упав ниць перед ковчегом Господнім і лежав аж до вечера; він і громадські мужі в Ізраїлі посипали собі землею голови.

(„Новий Час").

ЯК ЛЮДИ ЇЛИ В СТАРИНУ.

Звісна є приповідка: „Не на те жиємо, щоби їсти, але на те їмо, щоби жити". Відповідь на цю гостру приповідку дав славний знавець кулінарного мистецтва Брілянт-Саварен, який сказав: „Позволь повчити тебе, як треба їсти, а тоді схочеш жити, щоби їсти".

Першими знавцями і мистцями кухарства були Перзи. Греки побили рекорд щодо числа звісних їм страв. У Римі кулінарна штука розвивається в звязи з упадком обичаїв, отже залежно від того, як держава переходила до монархістичної форми правління. Римляне в часах републики були скромні і прості, за поживу вистарчали їм звичайні сельські продукти. Цісарство щойно дало основу для епікурійського погляду на світ і звернуло увагу на приємности піднебіння.

Перша кухарська книжка появилася при кінці XII. століття на латинській мові. То був твір кухарів Ричарда І. Списано там 196 приписів ріжних страв. Який погляд на напитки й їду був у середньовічних часах, доказує це подрібний реґулямін констумції, примінюваний підчас релігійних містерій. Актори, що відгравали менші ролі, одержували скромнійші порції, а пили лише пиво. За те актор, що прим. грав ролю Пилата, мав право до подвійної порції, а пив і вино. Середньовічні гістріони їли тричі денно: перед виступами снідання, в полудне давали їм обід (головні страви то була воловина й гусяче мясо), а як скінчили працю, їли обильну вечеру. Про подібний акторський реґулямін згадує Плютарх: грецький хор у час Еврипіда одержував тоді також скромнійші порції, як корифей (провідник хору, отже диригент) або актори трагедії.

В XVI. столітті їли чотири рази денно: сніданок в 7-ій годині, обід в 10-ій, підвечірок в 4-ій, вечеру в 7-ій годині. З часом пора обіду опізнювалася, тай вважали це вимогою моди. Король Генрик VII. обідав в 11-ій годині. Олівер Кромвел пересунув пору обіду на 1-шу годину. Поступові круги старалися все більше опізнювати пору обіду, а це стрічалося з великим обуренням серед консерватистів. Льорд Повп, запрошений до лейді Софолк на обід на 4. годину, відмовився рішуче. Заявив, що така новість є початком кінця світа. „Не хочу санкціонувати таких поступків своєю присутностю" — відповів.

Великі пани, що зачислялися до ґурмандів (себто тих, що розумілися на їді й добре їли), мали самособою власних кухарів. Кухар був давно дуже відповідальний і то під державним оглядом. Бо настрій володаря залежав від якости обіду. І ті кухарі списували кухарські книжки. Анґлійська королева Анна, яка любила добре зїсти, відбувала довгі наради зі своїм кухарем і так причинилася до піднесення кухарської штуки на свому дворі. Ще й нині в анґлійських кухарських книжках стрічається замітки „after queen Ann's fashion". Анна Австрійська, дочка короля Филипа II. ввела на французькому дворі й в товаристві чоколяду. Запрошення на філіжанку чоколяди означало тоді стільки, що нині запрошення на каву, або five o clock tea. Катерина Медічі ввела у Франції морожене (ice cream), все таки італійське морожене мало першенство. Двірський кухар був без помічниці. Кухарка щойно пізнійше появляється. Медам Роза Люіс була кухаркою на ріжних дворах, м. и. на анґлійському. Вона в своїх споминах згадує анґлійського короля Едварда, німецького короля Вільгельма. Вільгельм II. не був перебірчивий у їді. Любив домашній харч. Анґлійська королева Вікторія була добра господиня.